

2014. októberi mérnök évfordulók, emlénapok

4. – 125 éve született Muttnyánszky Ádám mérnök

Budapesten született Muttnyánszky Ádám (1889-1976) Kossuth-díjas gépészmérnök, egyetemi tanár. 1920-1938 között a Budapest-vidéki Kőszénbánya Rt. pilisvörösvári bányájának előbb mérnöke, majd a bányauzem gépészeti főmérnöke lett. Az üzem 1938. évi megszüntetését követően visszament egyetemre oktatni. Előbb az Alkalmazott mechanika tárgy előadására hívták meg, majd az Aerodinamika tanszék szélcsatornáinak szerelését vezette. 1942-ben a Műszaki Mechanikai Tanszék vezetésére kapott kinevezést. 1959-ben történt nyugdíjazásáig gépészmérnökök több nemzedékét oktatta

9. - Postai világnap

1874-ben e napon alapították az Egyetemes Postaegyesületet, amely a nemzetközi postaszolgálat összehangolása, fejlesztése érdekében jött létre. Az alapítók között volt hazánk is. 1948-tól az ENSZ szakosított intézménye, jelenleg több mint 160 tagja van. E napon, a posta világnapján ünneplik a postások a szervezetük megalakulását.

10. – 100 éve született Alliquander Ödön mérnök

Zalatnán született Alliquander Ödön (1914-1990) bányamérnök, egyetemi tanár. Pályafutását 1940-ben a Magyar–Angol Olaj Rt.-nél (MAORT) Bázakerettyén kezdte. 1941-ben Inkén dolgozott, 1943-tól fűrészelő mérnökként. Lovászin az induló hazai fűrőmesteri iskolán is oktatott. 1944-ben Nagykanizsán az igazgató tanácsadója volt. 1945-ben a fűrési üzemek újraindításán tevékenykedett, 1948-ig a dunántúli terület fűrési felügyelője volt. Az államosítás után az Ásványolaj-kutató és Mélyfűrő Nemzeti Vállalatnál lett főmérnök. 1953–1954-ben a Magyar–Szovjet Olaj Rt. , majd a Kőolajkutató és Feltáró Vállalat fűrési főmérnöke volt. 1957-től 1964-ig a Kőolajipari Tröszt, majd az OKGT Fűrési Főosztályának vezetőjeként dolgozott. 1950-től részt vett a mérnökképzésben, kezdetben meghívott előadóként tanított Sopronban, majd a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem bányamérnök karán a mélyfűrész egyetemi tanára volt.

14. – 125 éve született Kienitz Vilmos mérnök

Alsószeliben született Kienitz Vilmos (1889-1959) gépészmérnök, vízgépszerkesztő. 1919-ben került az Alsó-Fehér-körösi Ármentesítő Társulathoz, melynek 1932-től igazgató-főmérnöke. Nevéhez fűződnek az 1930-as évek első felének legjelentősebb öntözésügyi eredményei: a Körös-völgyi öntözések kiépítése, ezzel kapcsolatban a vidék belvízrendezési problémáinak megoldása. Jelentős a róla elnevezett, rendkívül gazdaságosan és egyszerűen üzemeltethető, könnyen szállítható axiális szivattyú, mely belvízlevezetés és öntözés céljaira egyaránt használható. Jelentős találmánya a zsilipkapu-szivattyú is.

14. – 110 éve született Rázsó Imre mérnök

Kassán született Rázsó Imre (1904-1964) gépészmérnök, egyetemi tanár, akadémikus. Részt vett az izzófejes traktormotor kifejlesztésében, gyártásszervezési megbízásokat kapott, irányította az eróziós talajpusztulás elleni védekezést a Hofherr-Schranz Gyár e célra gyártott gépeinek felhasználásával. 1945-ben megszervezte és vezette a Földművelésügyi Minisztérium gépesítési ügyosztályát. Kidolgozta a

mezőgazdaságunk első gépesítési tervét. 1946-ban az Agrártudományi egyetemi mezőgazdasági géptani tanszékének vezetője, 1949-től a BME mezőgazdasági géptani tanszékének előadója, 1950-től tanára lett. 1949-től 1956-ig a Mezőgazdasági Gépkiérleti Intézet vezetője. Több más kérdés mellett a mezőgazdasági kéziszerszámok műszaki és élettani vonatkozásaival, a traktorok stabilitási kérdéseivel, a traktor-kapaszkodók kinetikai és dinamikai vizsgálataival, a vontatási hatások megjavításával is foglalkozott.

14. – Szabványosítási világnap

Annak emlékére, hogy a genfi székhelyű Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) 1946. október 14-én alakult. Az ISO és a világnap célja, az országok műszaki elszigeteltségének megszüntetése, a közös szabványok elkészítése és azok alkalmazásának népszerűsítése.

18. – 140 éve született Rhorer László, a hazai biofizika előfutára

Budapesten született Rhorer László (1874-1937) orvos, röntgenológus, a hazai biofizika előfutára. 1923-ban a pécsi Erzsébet Tudományegyetem orvosi fizikai tanszékén lett egyetemi tanár, s haláláig az intézet igazgatójaként dolgozott. Kutatásaiban a fizika, ill. a fizikai kémia és az orvostudomány határterületei foglalkoztatták. Kutatta a röntgensugárzás biológiai hatását és orvosi alkalmazásának lehetőségeit.

18. – 100 éve született Mátrai István mérnök

Budapesten született Mátrai István (1914-2004) Állami díjas mérnök, c. egyetemi docens. 1937–47: az Országos Öntözésügyi Hivatal 1947-től 1948-ig a Vízterelő és Folyócsatornázási Hivatal, 1948–49-ben az OVH munkatársa. 1950-től az ÁMTI, majd a VIZITERV dolgozója, igazgatóhelyettese. 1964–74 között a Vízminőségi Mintaterületek UNDP-WHO Project Iroda Co-managere. Főbb munkaterületei: Békésszentandrás vízlépcső, Tisza csatornázása, Tiszalöki vízlépcső tervezése, körösi vízpótlás, közreműködés a II. és III. Vízgazdálkodási keretterv készítésében, Duna és Sajó vízminősége. Sokirányú tapasztalatot szerzett nagyszámú tanulmányútján, melyek alkalmával előadásokat is tartott. Külföldi vízgazdálkodási tervezések résztvevője. Több éven át részt vett a mérnökképzésben. Az UNESCO-VITUKI nemzetközi továbbképző tanfolyam előadója.

21. – 120 éve született Szőke Béla mérnök

Jósvafőn született Szőke Béla (1894-1980) gépészmérnök, feltaláló, a Szerszámgép Ipari Művek Fejlesztési Intézet főkonstruktőre. Az Első Magyar Gazdasági Gépgyár gépszerkesztőjeként elért kiemelkedő alkotása a kombinált búzamosógép. A munkatársaival együtt tervezett botkormányos vezérmű – harántgyaloggépre beépítve – az 1958. évi brüsszeli világkiállításon nagydíjat nyert. Sokoldalúságát tükrözi elfogadott szabadalmainak témagazdagsága. Nyugdíjba vonulása után, technikatörténészként pld. Eötvös Loránd tudományos életének-munkájának kutatója volt.

24. – 160 éve született Déri Miksa mérnök

Bácson született Déri Miksa (1854-1938) feltaláló, a Ganz Villamossági Gyár mérnöke, a magyar elektrotechnika egyik jeles alakja. Zipernowsky Károly és Bláthy Ottó Titusz munkatársaként részt vett a zárt vasmagú transzformátorok párhuzamos kapcsolásán alapuló villamoserő-átviteli és elosztó rendszer kidolgozásában. Zipernowsky ötlete nyomán kidolgozta és szabadalmaztatta a rendszer egyik döntő elemét, a párhuzamos kapcsolást. Zipernowskyval közös egyéb találmányai közül a legjelentősebb az

öngerjesztésű kompaundált szinkrongép. 1902-ben kompenzált egyenáramú gépet, 1904-ben kétkefe-rendszerű, egyfázisú kommutátoros motort szerkesztett, a róla elnevezett Déri-féle repulziós motort.

29. – 175 éve született Steindl Imre építőművész

Pesten született Steindl Imre (1839-1902) építőművész, műegyetemi tanár, akadémikus, a magyar historizáló építészet egyik legkiválóbb képviselője. Az új Országházi címmel tartott akadémiai székfoglalójában (Akadémiai Értesítő, 1899) a legjelentősebb alkotását mutatta be. Ő tervezte a József Műegyetem Múzeum körüli épületeit is.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- Mérnökök évfordulói 2014-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László